KraakSpreekuur Rotterdam

Alles wat een kamerlid zou moeten weten over

KRAKEN

(maar nooit heeft durven vragen bij het kraakpand om de hoek)

'Everything a member of parlement should know about squatting (but was afraid to ask)'
Squatting office hours tend to inform about squatting to oppose to the law against squatting.

Comité tegen het kraakverbod

Het Comité tegen het kraakverbod is een ad-hoc comité dat zich inzet tegen een dreigend verbod op het kraken van panden voor woon en werkruimte.

Voor de meest actuele informatie kunt u terecht op:

http://squat.net/kraakverbod en kraakverbod@squat.net

Geachte lezer,

De laatste tijd staat kraken weer volop in de belangstelling. Ook in de Tweede Kamer is het onderwerp een aantal keren besproken.

Het valt ons op dat de feitenkennis over kraken, krakers en woningnood bij veel journalisten en politici nog wel eens te wensen over laat. Of het kraken van bedrijfsruimtes verboden moet worden, of juist gestimuleerd, is een debat dat net als elk debat op basis van feiten zou moeten worden gevoerd. Wij zijn, eerlijk gezegd, nogal geschrokken van het gemak waarmee sommige kamerleden kraken in één adem noemen met 'infiltrering door criminele elementen', terwijl uit de rest van hun woorden blijkt dat zij verstoken zijn van de meest elementaire kennis over de kraakwetgeving. Wij hopen met dit boekje een bijdrage te leveren aan een constructieve discussie rondom kraken. Het boekje levert feiten en argumenten voor deze discussie aan en is bedoeld als hulpmiddel voor kamerleden en fractiemedewerkers.

Dit boekje kwam tot stand op initiatief van verschillende kraakgroepen in Nederland. De informatie hierin komt voort uit de dagelijkse praktijk van het kraken, de wetsgeschiedenis en de jurisprudentie over kraken. Wij hebben geprobeerd dit om te zetten in een kort en duidelijk overzicht, aangevuld met feiten en cijfers rondom leegstand en woningnood. Ook hebben wij enkele paragrafen over de geschiedenis van kraken en de kraakwetgeving bijgevoegd. Verder gaan wij concreet in op de - door kamerlid Ten Hoopen - ingediende motie die het kraken van bedrijfspanden verbiedt. Achter in het boekje vindt u enkele verwijzingen naar literatuur, wetsteksten en websites zodat u zelf een en ander kunt nalezen en verifiëren.

Wij hopen dat u dit boekje nog eens zult doorlezen bij het voorbereiden en voeren van discussies rondom kraken.

Amsterdam 19 oktober 2003

Inhoud

Vijftien veel voorkomende vragen over kraken (FAQ)

De volgende vijftien *frequently asked questions* zijn gebaseerd op vragen die ons dikwijls door journalisten, politici en buurtbewoners worden voorgelegd. Veel van deze vragen berusten eigenlijk op misverstanden, of vooroordelen over kraken. Daarom hieronder kort wat informatie om deze vragen en misverstanden uit de weg te helpen.

1. Is kraken verboden?

Nee, het wonen in een kraakpand is niet verboden of strafbaar wanneer aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie ook de juridische paragraaf van deze brochure). Bij de totstandkoming van de huidige leegstandswet is het kraken van lege panden niet strafbaar gesteld zolang er geen oplossing is voor leegstand en woningnood. De wetgever heeft er bovendien nadrukkelijk voor gekozen om geen bescherming te bieden aan huiseigenaren die hun panden moedwillig lange tijd laten leegstaan. De bedoeling hiervan is om leegstand te beperken. Als een eigenaar geen gebruik maakt van zijn panden, loopt hij het risico dat deze gekraakt worden. Een eigenaar die op een verantwoorde wijze met zijn panden omgaat, loopt dit risico niet.

2. Wordt kraken gedoogd?

Nee, kraken wordt niet gedoogd. Als een pand twaalf maanden of langer voorafgaande aan de kraak niet in gebruik was, is het kraken ervan niet strafbaar. Op dat moment ontstaat er een civiele zaak tussen de krakers en de eigenaar van het pand. Zoals bij elk geschil tussen burgers waar de betrokkenen er niet zelf uitkomen, kan het geschil aan de rechter worden voorgelegd. Wanneer de rechter bepaalt dat de krakers moeten vertrekken en deze weigeren dat, wordt het mogelijk weer een zaak van de overheid (politie) om de krakers het pand uit te zetten. Wanneer een pand korter dan twaalf maanden niet in gebruik was, mag het pand niet gekraakt worden en kunnen de krakers worden ontruimd wanneer zij weigeren het pand te verlaten.

3. Is kraken een schending van het eigendomsrecht?

Nee. Hoewel krakers inbreuk maken op het vrije beschikkingsrecht van een eigenaar door zich in het pand te vestigen, blijft het pand eigendom van de eigenaar. Kraken is dus geen diefstal, zoals wel eens beweerd wordt. Wanneer een eigenaar kan aantonen dat hij op korte termijn plannen met het gebouw heeft (bouwvergunning, sloopvergunning etc.) is het mogelijk om ervoor te zorgen dat de krakers het pand moeten verlaten. (Zie ook vraag 5.)

4. Kunnen alle panden gekraakt worden?

Nee, om een pand te kunnen kraken, moet de kraker er huisvrede kunnen hebben. Het moet dus 'voldoende besloten' zijn (vaste muren hebben en een afsluitbare deur), en de krakers moeten er ook daadwerkelijk wonen. Ook moet het pand twaalf maanden voorafgaande aan de kraak niet actief in gebruik zijn geweest. Woningen van particuliere eigenaren of corporaties, fabrieken, kantoren, scholen, loodsen, woonboten etc. kunnen gekraakt worden.

5. Kunnen huiseigenaren niets doen als hun panden gekraakt zijn?

Jawel, een eigenaar heeft veel mogelijkheden om de beschikking over zijn bezit terug te krijgen. Een eigenaar kan een regeling treffen met de bewoners van zijn pand. Veel kraakpanden worden na korte of lange tijd gelegaliseerd: de bewoners krijgen een huurcontract of kopen het pand dat zij gekraakt hebben. Veel krakers verlaten vrijwillig hun pand zodra de eigenaar redelijkerwijs kan aantonen dat hij het pand weer in gebruik gaat nemen of er een nieuwe bestemming voor heeft gevonden. Komen krakers en eigenaar er samen niet uit dan kan een eigenaar de bewoners dagvaarden en de rechter om ontruiming vragen. De krakers moeten het pand verlaten als een eigenaar kan aantonen dat hij nieuwe plannen heeft en dat daarbij geen ruimte is voor de krakers. Een eigenaar kan middels een kort geding binnen één á twee weken een ontruimingsbevel van de rechtbank krijgen. Sinds 1987 kunnen krakers ook anoniem worden gedagvaard.
Een huiseigenaar kan de bewoners echter niet zomaar uit zijn pand gooien, zoals nog wel eens wordt geprobeerd door het inhuren van knokploegen of het zwaaien met wapens. Krakers verwerven namelijk huisvrede in hun gekraakte woning. Dat betekent dat een eigenaar niet zomaar de woning

mag binnendringen of de krakers eigenhandig het huis uit mag zetten. Het huisrecht van krakers is wat dat betreft niet anders dan dat van huurders.

6. Hoeveel krakers zijn er eigenlijk?

Dat is niet bekend. Hoewel veel krakers gewoon staan ingeschreven in het bevolkingsregister, worden kraakpanden daar niet als een aparte woonvorm geregistreerd. Ook de politie houdt niet bij welke panden gekraakt zijn. Voor Amsterdam lopen de schattingen uiteen van 200 tot 300 kraakpanden en 1500 tot 2000 krakers. De Amsterdamse Kraakspreekuren kraken twee tot drie panden per week in georganiseerd verband. Dit betekent dat een groepje krakers een woning kraakt en daarna de politie inlicht, zodat die leegstand kan constateren. In vrijwel alle grote steden vindt een dergelijke, min of meer georganiseerde vorm van kraken plaats en ook in dorpen of op het platteland komt het regelmatig voor. Daarnaast vinden er ook ongeorganiseerde kraken plaats (zogenaamde 'wildkraken'). Het gaat dan meestal om daklozen die tijdelijk een leegstaande ruimte betrekken, zonder dat iemand hier iets van afweet. Het zal duidelijk zijn dat hierover geen cijfers bekend zijn. De meeste kraakpanden zijn te vinden in de studentensteden en de steden met de grootse woningnood.

7. Kraken, hoe gaat dat in praktijk?

De aanstaande kraker moet veel huiswerk doen. Hij/zij moet een pand zoeken dat lang genoeg leeg staat en op de korte termijn geen bestemming heeft. Veel krakers roepen hierbij de hulp in van een kraakspreekuur. De kraakactie zelf begint met het openbreken van de deur en het plaatsen van een tafel, bed en stoel, de symbolische huisraad waarmee huisvrede wordt verkregen. Vervolgens belt men de politie die langs komt om rapport op te maken. De politie doet onderzoek naar de leegstandsduur, de eigenaar, de bestemming en andere relevante zaken. De officier van justitie bepaalt vervolgens of de kraak wordt goedgekeurd (het pand stond lang genoeg leeg) of dat de wet is overtreden. Stond het pand geen twaalf maanden leeg, dan moeten de krakers, op vordering van de rechthebbende, onmiddellijk vertrekken. Wanneer het pand wel lang genoeg leeg stond, eindigt de bemoeienis van de overheid (voorlopig) en moet de eigenaar zelf zien hoe hij de zaak afhandelt. De meeste panden die 'legaal' gekraakt worden hebben een 'levensverwachting' van enkele maanden tot misschien wel één of twee jaar. Een paar procent blijft langer gekraakt, soms langer

dan twintig jaar. Op dit moment komt het slechts enkele keren per jaar voor dat de ME een pand ontruimt, alle andere kraakacties eindigen vreedzaam.

8. Verdringen krakers andere woningzoekenden op de woningmarkt?

Nee, krakers wonen in panden die niet in gebruik zijn en waarvan de eigenaar blijkbaar niet voornemens is om ze te verhuren. Door een oplossing buiten de wachtlijsten te zoeken verdringen zij niemand. Door kraakacties worden veel woningen bovendien op langere termijn juist aan het woningbestand toegevoegd of worden sloopplannen verijdeld waardoor woningen behouden blijven.

9. Is er nieuwe wetgeving nodig om bedrijfspanden te beschermen tegen krakers?

Nee. Eigenaren die gebruik maken van hun panden hoeven geen krakers te vrezen. Eigenaren van gekraakte bedrijfspanden staan dezelfde juridische middelen ter beschikking als eigenaren van gekraakte woningen. Zodra een nieuwe bestemming voldoende kan worden aangetoond, zal een rechter ontruiming toestaan.

10. Waarom kraken krakers?

Elke kraker heeft natuurlijk zijn of haar eigen motieven. Feit is dat in de meeste steden een groot tekort heerst aan betaalbare woonruimte. Zeker voor nieuwkomers op de woningmarkt (jongeren, studenten etc.) is vaak nauwelijks woonruimte beschikbaar. In Amsterdam is de gemiddelde wachttijd voor een studentenkamer langer dan de gemiddelde duur van een studie. De wachttijd voor een sociale huurwoning is afgelopen jaar opgelopen naar zeven jaar (in het centrum zelfs 10,5 jaar). Doordat de overheid steeds minder invloed uitoefent op de volkshuisvesting, is er jarenlang nauwelijks betaalbare woonruimte bij gebouwd. Veel huurwoningen zijn omgezet in koopwoningen. Door een absurd investeringsbeleid groeit het aanbod aan kantoren terwijl de vraag ernaar juist afneemt. Op dit moment staat er in Nederland bijna vijf miljoen vierkante meter kantoorruimte leeg. Dit zal binnen een jaar nog verdubbelen. Behalve hun eigen woningnood hebben veel krakers politieke motieven om te kraken, zoals protesteren tegen het huisvestingsbeleid. Ook zijn er mensen die ervoor kiezen in een woongroep te wonen, waarvoor

bijna geen geschikte woonruimten te vinden is in de huidige markt. Hetzelfde geldt eigenlijk voor kunstenaars. Het is niet mogelijk om betaalbare ateliers of werkruimten te huren, of ruimtes te realiseren waarin sociaal culturele projecten kunnen worden opgezet die te weinig inkomsten generen om een commerciële huur te betalen. Tenslotte worden soms panden gekraakt om ze te behoeden voor sloop of verkrotting. Leegstand bestrijding is hiermee ook een middel tot het behouden van de leefbaarheid in wijken en buurten.

11. Is de kraakbeweging een rudimentair overblijfsel uit de jaren tachtig?

De kraakbeweging is menigmaal dood verklaard. Maar de redenen om te kraken zijn eigenlijk dezelfde gebleven en nog steeds actueel. Door de toenemende woningnood en de toenemende leegstand groeit het aantal kraakpanden op dit moment en de verwachting is dat het aantal de komende jaren zal blijven toenemen. Mensen die kraken, doen dat meestal niet uit nostalgische gevoelens voor de kraakbeweging uit de jaren tachtig.

12. Zijn krakers verantwoordelijk voor vernielingen in (monumentale) panden?

Nee. Hoewel iedereen een andere smaak heeft bij het inrichten van zijn pand, zullen krakers over het algemeen als eerste proberen hun kraakpand bewoonbaar te maken. Vaak worden juist verkrotte monumenten gekraakt om ze te behouden van sloop en verdere verkrotting. Op die manier zijn veel monumenten behouden, zoals in Amsterdam Paradiso, de Melkweg en recent het Paard van Aemstel.
Het beeld in de media van krakers in vernielde panden, heeft er natuurlijk mee te maken dat veel panden al flink verkrot of uitgesloopt waren op het moment dat ze gekraakt werden. Meestal ontbreekt het de krakers aan tijd en middelen om er weer een paleisje van te maken, maar het eerste wat een kraker altijd zal doen is het wind- en waterdicht maken van het pand en het heraansluiten van nutsvoorzieningen. Dit uiteraard niet om de eigenaar te plezieren, maar voor het eigen woongenot.

13. Zijn kraakpanden broeinesten van buitenlandse criminelen en terroristen?

Nee. Dat lijkt vooral stemmingmakerij, recentelijk door onder andere CDA-kamerlid Ten Hoopen. Het is onduidelijk waar hij zijn verdachtmakingen over 'infiltratie van buitenlandse criminele elementen' op baseert. Een kraakactie trekt onmiddellijk de aandacht van politie en justitie, iets dat een criminele organisatie altijd wil vermijden. Krakers kraken vaak panden die door malafide speculanten worden gebruikt voor witwaspraktijken. Het Van Traa team, dat de georganiseerde misdaad in Amsterdam heeft onderzocht, heeft frequent gebruik gemaakt van informatie die door krakers is aangeleverd.

14. Zijn krakers allemaal uitkeringstrekkers of relschoppers?

Nee, dat lijkt een gedateerd vooroordeel uit de jaren tachtig. De meeste krakers hebben een baan of studeren. Kraken gebeurt in de vrije tijd, vandaar dat kraakacties ook meestal in het weekend plaatsvinden. Zoals ook al naar voren kwam bij vraag 7, verlopen kraakacties gewoonlijk zonder geweld of rellen.

15. Is kraken de oplossing voor de woningnood?

Dat niet. Kraken draagt wel bij aan een verkleining van het probleem. De woningnood in de grote steden is veel te complex om door één middel of maatregel te worden opgelost. Kraken biedt voor sommige mensen wel een directe oplossing voor hun individuele probleem. Bovendien helpt kraken als drukmiddel op eigenaren om hun panden niet te laten leegstaan, maar te laten bewonen. De vrees van eigenaren dat hun lege pand gekraakt zou kunnen worden, zorgt er daarnaast voor dat vele duizenden kraakwachten ('antikrakers') tijdelijk woonruimte krijgen. Overigens zijn dat er veel meer dan dat er krakers zijn. Ook worden stadsvernieuwings- en grote renovatieprojecten tegenwoordig zodanig georganiseerd dat er minimale leegstand van panden optreedt. Daarnaast zitten krakers, als actieve en betrokken burgers, continu de gemeentebesturen achter hun vodden om iets aan de woningnood in hun gemeente te doen.

Feiten en cijfers over woningnood en leegstand

In Nederland bestaat nog steeds een groot tekort aan woningen. Nergens wordt dit duidelijker zichtbaar dan in Amsterdam, waar de wachttijden voor een sociale huurwoning de tien jaar heeft overschreden. De gemiddelde woonduur bij slagen is bijna vijftien jaar, de gemiddelde wachttijd voor een studentenkamer is langer dan de gemiddelde studieduur. In 2001 reageerden gemiddeld 152 woningzoekenden op elke vrijgekomen woning.

Terwijl de nieuwbouw van woningen stagneert en door herstructurering veel kleine en oude woningen verdwijnen, blijft de vraag toenemen. In Amsterdam zijn in 2001 100.000 mensen op zoek naar een andere woning. Van hen zijn er 54.000 actief woningzoekende en daarvan weer 27.000 acuut op zoek naar een woning. Daar tegenover staat dat er slechts 11.300 geslaagd zijn, in het vinden van een nieuwe woning.

Vraag en aanbod lopen extreem uiteen. Omdat de woningproductie in 2002 en 2003 wederom is gedaald is dit probleem alleen maar erger geworden. Ook voor de nabije toekomst lijkt er geen verlichting te komen. Terwijl door de privatisering van de woningbouw corporaties vooral koopwoningen en dure huurwoningen worden gebouwd, stagneert ook hier de doorstroming. Vanwege de dalende economische groei durven steeds minder mensen de gok van een dure hypotheek te nemen. Een normale kleine etage van 60 m2 in een van de oude wijken kost in Amsterdam € 220.000. Omdat deze voormalige sociale huurwoningen steeds minder worden verkocht daalt het aanbod aan huurwoningen terwijl huurders niet meer doorstromen naar koopwoningen.

In heel Nederland zijn op dit moment 518.000 urgent woningzoekenden, waarvan 206.000 starters. Voor hen zijn er steeds minder mogelijkheden om een woning te vinden. Starters hebben zelden de mogelijkheden om een woning te kopen of de prijzen op de vrije huurmarkt te betalen.

In het licht van deze problemen is het een schandaal dat er nog potentiële woonruimte leeg staat.

De kraakgeschiedenis in vogelvlucht

1964	red een pandje, bezet een pandje (eerste openlijke kraakacties)
1969	oprichting woningburo de koevoet (georganiseerd kraken voor woningzoekenden)
1970	eerste nationale kraakdag (landelijke protestdag tegen woningnood en leegstand)
1973	indiening wetsontwerp Anti-Kraakwet (door Van Agt)
1975	eerste landelijke kraakgroepen overleg (n.a.v. de anti-kraakwet, Raad van Kerken steunt kraken)
1980	Vondelstraat en kroningsrellen (krakers protesten verhevigen zich)
1985	de dood van Hans Kok (dieptepunt in de strijd tegen woningnood)
1987	inwerkingtreding leegstandswet (anonieme krakers kunnen civiel gedagvaard worden)
1994	deel huisvestingswet treedt in werking (kraken van gebouwen die korter dan 12 maanden leeg staan wordt strafbaar)

De belangrijkste kraakwetgeving in het kort

De twee belangrijkste wetten die het kraken van panden op dit moment mogelijk maken, zijn de artikelen 138 en 429 sexies van het Wetboek van Strafrecht.

Overtreding van artikel 138 WSr. betekent het plegen van huisvredebreuk. Dit wetsartikel beschermt de bewoner van een woonruimte. Niemand heeft het recht om zonder toestemming van de bewoner een woning binnen te treden. Dit artikel wordt gebruikt tegen krakers die proberen een bewoonde woonruimte te kraken, maar het artikel beschermt krakers ook tegen eigenaren of de politie die een gekraakte woning binnen willen dringen zonder dat zij daarvoor toestemming van de kraker of een rechter hebben. In een ongebruikte of onbewoonde ruimte heeft niemand huisvrede. Het kraken van een lege of ongebruikte ruimte is dus geen huisvredebreuk.

Artikel 429 sexies WSr bepaalt dat het strafbaar is om een woning of gebouw te kraken dat twaalf maanden voorafgaande aan de kraak nog in gebruik is geweest en men is gevorderd het pand te verlaten door de rechthebbende. Het kraken van een pand dat langer dan een jaar leeg staat, is dus niet strafbaar. Door het pand binnen te treden en vervolgens te gaan bewonen treedt onmiddellijk de bescherming van de huisvrede door artikel 138 WSr in werking.

In de praktijk ontstaat er uiteraard vaak een discussie over de vraag wanneer een pand in gebruik is. Zijn door de vorige bewoner achtergelaten spullen opslag? Is het afsluiten van gas en licht gebruik van het pand? En het ophangen van een 'te koop' bord? De wet zegt hier vrij weinig over. Het is dan aan de rechter om te bepalen welke partij gelijk krijgt.
Krakers die hun rechtszaak verliezen worden meestal vrij snel ontruimd, zonder dat zij een hoger beroep kunnen afwachten. Omdat een ontruimde kraker niet als belanghebbend geldt bij zijn hoger beroep komt het bijna nooit tot eensluidende jurisprudentie die over dit soort zaken duidelijkheid kan verschaffen. De trend op dit moment is dat steeds vaker rechters in het voordeel van de eigenaar besluiten.

Kraakverbod bedrijfsruimten (motie Ten Hoopen c.s.)

Tekst motie 29 200 XIII nummer 6
Voorgesteld 8 oktober 2003

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat op basis van de huidige kraakwetgeving bedrijfspanden kunnen worden gekraakt en bewoond;

voorts overwegende dat de eigenaren de kosten voor gas, water en elektra alsmede aan het pand toegebrachte schade niet of nauwelijks kunnen verhalen;

van oordeel, dat dit een onwenselijke situatie oplevert;

verzoekt de regering de wetgeving zodanig te wijzigen dat bedrijfspanden niet door krakers kunnen worden bewoond en dat overigens een effectieve regeling wordt opgezet voor het verhaal van de kosten en de schade,

en gaat over tot de orde van de dag.

Op 8 oktober 2003 heeft CDA kamerlid Ten Hoopen samen met enkele andere kamerleden deze motie ingediend tijdens een vergadering van de vaste commissie Economische Zaken. In deze motie stelt hij voor om het kraken van bedrijfsruimtes te verbieden.In deze paragraaf zal nader worden ingegaan op de argumenten die hij hiervoor heeft. Het gaat om de argumenten die hij in de motie aan de orde stelt, maar ook argumenten die hij in de dagen erna in de media heeft geuit. Opvallend genoeg komen deze nauwelijks overeen. Wij zullen achtereenvolgens alle door hem aangedragen argumenten bespreken, van feiten voorzien en van misvattingen ontdoen.

Ten Hoopen's argumenten voor een kraakverbod

Uit de tekst van de motie blijkt dat belangrijkste reden voor een kraakverbod is gelegen in het onvermogen van eigenaren om schade en kosten voor water, gas en elektra op de krakers van hun pand te verhalen. De motie roept dan ook niet alleen op tot een kraakverbod, maar ook tot een effectieve schaderegeling voor ondernemers.

In de dagen na het indienen van de motie spreekt kamerlid Ten Hoopen in de media echter over andere redenen om tot het kraakverbod over te gaan. In de uitzending van NOVA van 13 oktober vertelt hij bijvoorbeeld dat hij de motie indient omdat er in Nederland op grote schaal illegale houseparty's in bedrijfspanden worden gehouden, die worden georganiseerd door de kraakbeweging. De kraakbeweging is volgens hem geïnfiltreerd met criminele elementen uit het buitenland ('er zijn geen Nederlanders bij betrokken'), zeer professioneel georganiseerd en er gaat grof geld in om. Elders spreekt hij zelfs over internationale criminele organisaties. Verder benadrukt hij dat eigenaren van bedrijfspanden hun panden door de aanwezigheid van de krakers niet meer kunnen gebruiken en dat hij het eigendomsrecht met deze motie wil herstellen.

Niet kunnen verhalen van schade door de eigenaar

Ten Hoopen stelt dat de eigenaar van een bedrijfspand de schade die hij lijdt, bijvoorbeeld de kosten voor gas, water en elektra niet op de krakers kan verhalen. Dit is echter een misverstand. Krakers moeten, net als iedereen, gewoon zelf hun rekening voor gas, water en elektriciteit betalen. Dat gebeurt meestal ook. Als bij een gekraakt pand alle voorzieningen nog aanwezig en aangesloten zijn, kunnen de nieuwe bewoners bij het energiebedrijf een contract afsluiten en de lopende rekening op hun eigen naam laten overzetten. Krakers moeten dan vaak een borg betalen (in tegenstelling tot normale huurders). Het overzetten van het contract gebeurt meestal pas nadat de officier van justitie de kraakactie heeft goedgekeurd. Dat kan dus een weekje duren. Omdat de politie direct na de kraak ook de meterstanden opschrijft (in verband met het onderzoek naar de termijn van leegstand) is er zelden aanleiding tot discussie over het verbruik in de tussenliggende periode.

Krakers die de levering van energie niet op hun eigen naam laten overzetten, kunnen op verzoek van de eigenaar door het energiebedrijf worden afgesloten. In geval van illegale (her)aansluiting of het illegaal aftappen vóór de meter kunnen de krakers uiteraard net als iedereen

worden vervolgd wegens diefstal van energie. De reden dat dit vrijwel nooit voorkomt, ligt er uiteraard aan dat de meeste kraker gewoon betalen.

Kortom: het lijkt er op dat de problemen die Ten Hoopen signaleert slechts incidenten zijn, waarbij de bestaande wetgeving, die op zich voldoende is, niet wordt nageleefd. Het is vooral een handhavingprobleem. Nieuwe wetgeving is dan ook niet nodig. Het afkondigen van een kraakverbod voor bedrijfsruimtes is onnodig en onwenselijk.

Bedrijfsruimtes worden gebruikt voor illegale houseparty's

Het voorbeeld dat Ten Hoopen voor ogen staat en dat hij telkens aanhaalt, is dat van een fabriek of loods die wordt 'gekraakt' voor een 'rave', oftewel een (eenmalige) illegale houseparty. Men kraakt voor de duur van het feest. De organisatoren hebben vaak lak aan de bestaande wetgeving rond kraken, houden zich zelden aan de vereiste leegstandstermijn, lokale bestemmingen, brandveiligheids-regels, horecaregels, milieuvergunningen, geluidshinder, openbare orde en eigenlijk alle regels die normaal voor een dergelijk evenement gelden. Men waagt de gok dat het allemaal zo snel gaat dat de politie en de gemeente onvoldoende tijd en mankracht hebben om aan het feest een einde te maken en hoopt de kraakactie lang genoeg vol te houden totdat het feest ten einde is.

Het schenden van alle bovengenoemde regels en bepalingen biedt juridisch genoeg houvast voor de gemeente om een einde te maken aan een dergelijk illegaal feest en daarmee ook aan de kraakactie. De politie neemt in dergelijke gevallen dan ook regelmatig geluidsapparatuur en muziek in beslag. De huidige wet- en regelgeving is dus voldoende. Omdat gemeentes zich tegenwoordig minder makkelijk laten verrassen dan enkele jaren geleden, wordt steeds vaker snel opgetreden. De grote en massale houseparty's van de jaren negentig zijn een uitstervend fenomeen en komen steeds minder vaak voor. Dit heeft overigens ook te maken met de afnemende populariteit van dergelijke 'raves'.

Een enkele keer komt het voor dat een groot pand volgens de regels wordt gekraakt en wordt gebruikt voor het organiseren van grote feesten. Hierop zijn echter alle regels van toepassing die ook voor evenementen in gehuurde locaties gelden. De gemeente heeft dezelfde bevoegdheden om op te treden tegen zulke feesten in kraakpanden als in elk ander pand.

Het is volgens ons belangrijk om zich te realiseren dat slechts een zeer klein percentage van de gekraakte bedrijfsruimtes ooit wordt gebruikt voor het geven van illegale houseparty's. In de meeste gevallen vinden dergelijke feesten niet in kraakpanden plaats, maar wordt er voor de duur

van het feest een bedrijfspand bezet, die daarna weer wordt verlaten. De politie en de gemeente hebben voldoende juridische middelen om een einde te maken aan deze houseparty's. Wij denken dan ook dat een kraakverbod van bedrijfsruimtes niet zal helpen bij het oplossen van de door kamerlid Ten Hoopen gesignaleerde problemen rondom illegale houseparty's. Wij hopen tevens dat hij opheldering kan geven over de frequentie waarmee dit probleem zou optreden.

Drugs en criminaliteit in gekraakte bedrijfspanden

Kamerlid Ten Hoopen voert ook als argument voor een kraakverbod aan dat er in bedrijfspanden tijdens de illegale houseparty's in Ecstasy en andere pillen worden gehandeld. Dit komt uiteraard voor, maar dat is eerder een kwestie van uitgaanscultuur dan dat het iets met de gekraakte toestand van het pand te maken heeft. Ook bij legale housefeesten wordt er vaak flink gehandeld en gebruikt. Als politie en gemeente zich daaraan storen, hebben zij de mogelijkheden om dit tegen te gaan.

Wie de statistieken van de GGD en het Trimbos instituut bekijkt, kan zien dat het aantal ernstige incidenten, waaronder dodelijke slachtoffers van Ecstasy en andere synthetische drugs de laatste jaren is afgenomen. Gemiddeld zijn er slechts drie dodelijke slachtoffers per jaar en ook het verzoek om acute hulp na drugsgebruik daalt. Dit houdt voor een groot deel verband met een veranderende uitgaanspatronen en verminderde populariteit van gabber en house muziek. De hierbij horende feesten en 'raves' nemen ook flink af. Alle dodelijke slachtoffers van overmatig drugsgebruik tijdens housefeesten zijn overigens gevallen tijdens legale feesten in gehuurde locaties. Met kraken heeft dit alles dus helemaal niets van doen.

Ook productie van Ecstasy in laboratoria en grootschalige hennepteelt vindt altijd plaats in gehuurde loodsen en panden, nooit in kraakpanden. De onzekerheid over de 'levensduur' van een kraakpand maakt het niet aantrekkelijk om de investering te plegen. De aandacht van de politie die een kraakactie tot gevolg heeft, schrikt criminelen af. Bovendien verafschuwen krakers de georganiseerde misdaad waarschijnlijk heviger dan een gemiddelde burger. Het grote graaien, het rijk worden op kosten van iemand anders, dat is juist iets waar krakers zich tegen verzetten.

Kortom: ook dit argument om te komen tot een algemeen verbod op het kraken van bedrijfspanden, snijdt volgens ons weinig hout.

Internationale criminele organisaties in gekraakte bedrijfspanden

Nederland wordt het laagste punt van Europa en trekt krakers uit het buitenland aan, aldus Ten Hoopen. Op het eerste punt heeft hij geologisch gezien gelijk, maar dat is vast niet wat hij met deze opmerking bedoelt. Elk Europees land heeft eigen regels op het gebied van kraken, dat klopt. In vrijwel elk land is kraken echter op een bepaalde manier toegestaan. Soms zijn er strafrechtelijke of civielrechtelijke bepalingen die het krakers erg moeilijk maken om gekraakt te wonen. Het klopt ook dat krakers in Nederland relatief veel rechten hebben. Maar trekt dit krakers aan? Nee, natuurlijk niet. Er is namelijk nog wel meer nodig om voor een bepaalde verblijfsplaats te kiezen dan de beschikbaarheid van woonruimte.

Kraken is een noodzaak voor mensen die niet op andere wijze snel aan een woning kunnen komen. Dat geldt uiteraard ook voor mensen die uit het buitenland komen en in Nederland een woning zoeken. Zij hebben dezelfde problemen als andere nieuwkomers op de lokale woningmarkt. In Amsterdam is, bijvoorbeeld, bijna de helft van de bevolking allochtoon of van allochtone afkomst. Voor de Amsterdamse krakers geldt dat echter in veel minder mate. Desondanks staat de kraakbeweging open voor iedereen die een huis nodig heeft en bereid is daar iets voor te doen. Krakers zijn een gastvrij volk en hun solidariteit strekt zich uit naar iedereen die het moeilijk heeft.

De 'raves' waar Ten Hoopen zich aan stoort, zijn wel een Europees fenomeen. In sommige landen om ons heen is hiervoor nieuwe wetgeving gecreëerd (bijvoorbeeld de 'repetitive beats act' in Engeland). Nederland kon het tot nu toe af met de bestaande regels en gezien de sterk afnemende populariteit en de relatief geringe problemen die het fenomeen veroorzaakt, lijkt nieuwe regelgeving dan ook overbodig.

Wanneer Ten Hoopen echter verhalen vertelt over kraakpanden waarvan het merendeel buitenlander is en die criminele elementen bevat of over internationale criminele organisaties, kunnen wij ons daar niet in herkennen. Wij vinden dit echter dermate serieuze beschuldigingen dat wij erop staan dat meneer Ten Hoopen dergelijke opvattingen met feiten staaft. Anders valt het wat ons betreft in de categorie stemmingmakerij en verdachtmakingen.

De machteloze eigenaar

Volgens Ten Hoopen staan eigenaren machteloos ten opzichte van krakers. Hoewel krakers, net als iedereen hun huisrecht beschermd zijn door de wet, staat een eigenaar uiteraard niet machteloos. Dit is ook al elders in dit

boekje uitvoerig aan de orde gekomen. Een eigenaar wiens pand gekraakt is, zal moeten proberen een regeling te treffen met de krakers. Dat zal in veel gevallen lukken. Heeft de eigenaar een nieuwe bestemming gevonden voor zijn bezit dan kan hij ook middels een kort geding ontruiming eisen.

Verder is het belangrijk te realiseren dat een eigenaar natuurlijk in gebreke is gebleven als zijn pand langer dan een jaar leeg stond. Elk pand is te verhuren, ook tijdelijk. Dat is een kwestie van marktwerking en de woningnood is er ernstig genoeg voor. Dat door een krimpende economie de prijzen dalen, is voor veel eigenaren natuurlijk even wennen. Het is echter het economische risico dat een ondernemer loopt en heeft niets met kraken te maken.

Kortom: ook binnen de huidige wetgeving staat de eigenaar van een pand niet machteloos tegenover krakers. Het is dus niet noodzakelijk om te verbieden dat bedrijfspanden niet meer gekraakt mogen worden.

Waarom moet er geen kraakverbod op bedrijfspanden komen?

Vrijwel alle gekraakte bedrijfspanden, zoals kantoren, fabrieken, scholen, loodsen en winkels, worden gebruikt om te wonen. Vaak is dat zelfs de enige functie van de gekraakte voormalige bedrijfsruimte. Formeel kan een pand alleen gekraakt zijn als het ook bewoond wordt. Soms is dat in strijd met het bestemmingsplan, maar de meeste gemeenten vinden dat geen probleem. Een kraakactie is namelijk van tijdelijke duur en vaak een oplossing voor de woningnood van de betrokken krakers, die door gemeenten zelf niet kan worden geboden. Je zou kunnen zeggen dat krakers burgers zijn die de eigen verantwoordelijkheid nemen bij het oplossen van een maatschappelijk probleem. Iets dat door het huidige kabinet sterk wordt gepropageerd.

Gekraakte fabrieken, loodsen en pakhuizen worden verder vaak gebruikt als broedplaatsen van kunst en cultuur. De combinatie van wonen en werken, van beeldende en expressieve kunst, werkruimtes en publieksfunctie, biedt de beste voedingsbodem voor vernieuwende cultuur. Veel gemeenten hebben dit inmiddels erkend en stimuleren het ontstaan van dergelijke plekken. Alle pogingen van lokale overheden om zelf broedplaatsen te creëren hebben echter gefaald. Een plek voor creatieve, vernieuwende ideeën blijkt niet door ambtenaren te kunnen worden bedacht. Het is iets dat alleen slaagt als het spontaan ontstaat. Wat wel succesvol is gebleken, is het legaliseren van spontaan ontstane broedplaatsen. De gemeente koopt een gekraakt pand aan en verhuurt het tegen betaalbare tarieven aan de betrokken bewonersgroep. Het tegen marktprijzen huren van dergelijke grote multifunctionele ruimtes die geschikt zijn voor 'broedruimte' is in geen enkele Nederlandse stad een optie voor kunstenaarscollectieven. Een kraakverbod van bedrijfsruimten maakt een einde aan het ontstaan van deze zo door de samenleving gewaarde plaatsen van culturele vernieuwing.

Steeds meer kantoorruimte staat leeg. Op dit moment staat er bijna vijf miljoen vierkante meter kantoorruimte leeg en de verwachting is dat dit zich binnen een jaar zal verdubbelen. Het kraken van kantoorpanden gebeurt onder andere om studenten te kunnen huisvesten. De gemiddelde studieduur is in de grote steden op dit moment korter dan de gemiddelde wachttijd voor een kamer! Veel gemeenteraden hebben plannen gemaakt om kantoorruimten bewoonbaar te maken. Ook in de commissie VROM van de Tweede Kamer is erover gesproken. Krakers nemen alvast het initiatief om deze panden bewoonbaar te maken, want met kleine aanpassingen kan er in vrijwel elk kantoorpand prima worden gewoond. Wij rekenen erop dat de lokale en landelijke overheid haar verantwoordelijkheid zal nemen bij het

oplossen van de woningnood. Maar tot nu toe is er vooral veel gepraat. In praktijk ketsen de plannen af op het kostenplaatje. Zolang de overheid haar verantwoordelijkheid niet wil of kan nemen bij het oplossen van de woningnood, is een kraakverbod op bedrijfsruimten onverantwoord.

Conclusie

Het kraken van panden voor de huisvesting van woningzoekenden en mensen die op de vrije mark geen geschikte en betaalbare werk-, oefen- of expositieruimte kunnen vinden, kent in Nederland een lange traditie. Kraken biedt voor individuen een concrete oplossing voor een acuut individueel en maatschappelijk probleem. Kraken is ook een actievorm en met elke kraakactie wordt de maatschappij en de overheid gewezen op het nijpende ruimtegebrek voor mensen met een laag inkomen. Kraken staat voor burgerlijke ongehoorzaamheid, maar ook voor creativiteit en nemen van eigen verantwoordelijkheid bij het oplossen van een maatschappelijk probleem.

De motie Ten Hoopen schetst een beeld van kraken en krakers dat niet op de werkelijkheid is gebaseerd. Hoewel er uiteraard voorbeelden bestaan van kraakacties, krakers en panden waar het minder goed gaat, doen de meeste krakers hun best om het pand waarin zij wonen te onderhouden en om op goede voet met hun buren te staan. De illegale houseparty's die Ten Hoopen telkens weer als voorbeeld aanvoert, zijn een marginaal fenomeen dat weinig met kraken te maken heeft. Bovendien is er al reeds voldoende wetgeving hier om trend. De problemen die Ten Hoopen schetst worden niet opgelost door het kraken van bedrijfsruimtes te verbieden. Organisatoren van houseparty's en andere illegale activiteiten houden zich nu al niet aan de bestaande wetgeving. Er is geen enkele aanleiding om aan te nemen dat een repressievere wetgeving wel zou worden gerespecteerd.

Door het kraken van bedrijfspanden te verbieden, wordt de leegstand gelegaliseerd. In een tijd waarin zowel woningnood onder jongeren als ook de leegstand van bedrijfspanden enorm aan het oplopen is, is het onverantwoord om dit pressiemiddel te verbieden. De overheid is de afgelopen vijftig jaar niet in staat gebleken een passend antwoord te vinden op het probleem van de woningnood. Woningnood is een groeiend probleem, vooral in de grote steden. Wie het kraken wil tegen gaan, zou de langdurige leegstand en het tekort aan woonruimte moeten aanpakken.

Wonen is een recht, leegstand is misstand!